

Hádky v manželství

*Konstruktivní hádka
„Tichá domácnost“
Jak se nehádat
Kdy vyhledat pomoc*

Tomáš Novák

GRADA

partnerské
vztahy

Upozornění pro čtenáře a uživatele této knihy

Všechna práva vyhrazena. Žádná část této tištěné či elektronické knihy nesmí být reprodukována a šířena v papírové, elektronické či jiné podobě bez předchozího písemného souhlasu nakladatele. Neoprávněné užití této knihy bude **restně stíháno**.

Používání elektronické verze knihy je umožněno jen osobě, která ji legálně nabyla a jen pro její osobní a vnitřní potřeby v rozsahu stanoveném autorským zákonem. Elektronická kniha je datový soubor, který lze užívat pouze v takové formě, v jaké jej lze stáhnout s portálu. Jakékoliv neoprávněné užití elektronické knihy nebo její části, spočívající např. v kopírování, úpravách, prodeji, pronajímání, půjčování, sdělování veřejnosti nebo jakémkoliv druhu obchodování nebo neobchodního šíření je zakázáno! Zejména je zakázána jakákoliv konverze datového souboru nebo extrakce části nebo celého textu, umístování textu na servery, ze kterých je možno tento soubor dále stahovat, přitom není rozhodující, kdo takovéto sdílení umožnil. Je zakázáno sdělování údajů o uživatelském účtu jiným osobám, zasahování do technických prostředků, které chrání elektronickou knihu, případně omezují rozsah jejího užití. Uživatel také není oprávněn jakkoliv testovat, zkoušet či obcházet technické zabezpečení elektronické knihy.

Celou svou mimorodinnou existencí je člověk veden k racionální, nekontextuální, nedvojznačné komunikaci. Ve světě velkých organizací v dospělosti i ve škole v dětství je ještě navíc podstatná část komunikace vertikálně orientována. Párový vztah naopak je založen a reprodukován v podstatném podílu na neverbální, mnohoznačné, kontextuální komunikaci. Milování samo je kvítesencí neverbální komunikace tohoto typu. I manželský či milenecký konflikt, zejména pokud je ještě úsilím o reparaci vztahu, odehrává se významnou měrou na bázi nonverbální komunikace. Milenecká hádka je bohatá na gesta, výraz tváře, intonace, „body language“ nese víc sdělení než vyslovovaná slova.

Ivo Možný

PhDr. Tomáš Novák

HÁDKY V MANŽELSTVÍ
Jak je řešit a předcházet jim

Vydala Grada Publishing, a.s.
U Průhonu 22, 170 00 Praha 7
tel.: +420 220 386 401, fax: +420 220 386 400
www.grada.cz
jako svou 3080. publikaci

Odpovědná redaktorka Bc. Maria Arnautovová
Sazba a zlom Milan Vokál
Počet stran 148
Vydání 1., 2007

Vytiskly Tiskárny Havlíčkův Brod, a. s.
Husova ulice 1881, Havlíčkův Brod

© Grada Publishing, a.s., 2007
Cover Photo © profimedia.cz/CORBIS

ISBN 978-80-247-2037-1 (tištěná verze)
ISBN 978-80-247-6039-1 (elektronická verze ve formátu PDF)
© Grada Publishing, a.s. 2011

Obsah

Úvodem	7
Kdo za to může	11
Všechno dobré je k něčemu zlé	14
Hádka jako vize krize	19
Krise	21
Typy a fáze krizí a hádek	23
Příčiny problémů	32
Jak se v hádce orientovat?	34
Virtuální mámení	43
„Smajlík“ – nálady tajtrdlík	44
Kdo se v tom má vyznat?	46
Nejen gesta k napadení cesta	49
Jeden za osmnáct, druhý za dvacet bez dvou aneb bakalář radikálního feminizmu řádí na internetu	51
Když emoce vítězí nad intelektem	82
Rozumová náplň počítání do deseti	84
Nejde-li hora k Mohamedovi, Mohamed jde k hoře	86

Co nás čeká a zřejmě nemine	89
Partnerská eristika	93
Kritická diskuse kontra partnerská eristika	101
Test: Dokážete předcházet hádky a krize svého manželství?	104
Test: Přivoláváte konflikty a krize ve svém manželství?	106
Test: Chcete si v manželství skutečně užít hádek, krizí i těžkého stresu?	110
Test: Jáchyme, hod' ho do stroje, aneb je to ve hvězdách?	111
Test: Psi at' si štěkají, jen když jde karavana dál...	112
Místo hádek zkuste...	114
BB systém	116
CK systém	117
HA systém	122
KOZ systém	127
Systém JAK	129
KO systém	132
KOM systém	134
OVO systém	137
MK systém	137
WC systém	139
PAH systém	140
ZD systém	141
Když se ruka k ruce vine	144
Přečtěte si	145

Úvodem

Tato kniha je věnována jedné z poměrně častých činností probíhající v manželství – manželským hádkám. Hádky je střet dvou, eventuálně i více osobností, usilujících o dosažení svého. Termín manželství zde užíváme široce. Za manželskou hádku považujeme každou hádku obou partnerů žijících ve vztahu s charakteristikami trvalého partnerského soužití, byť by i bylo nesezdané. Inspirovat se můžeme údajem ze skandinávského práva z 12. století. Zmíněné za manželku považovalo ženu, *kteřá měla po celou zimu klíče od všech mužových truhlic*. Někdy se říká, že hádky jsou posledním krokem k mlčení. V manželském poradenství vnímáme toto sdělení opačně. Uražené mlčení je vyšší a problematičtější stupeň hádky. Je totiž možno mlčet, ale nelze nekomunikovat. To, co si sdělují dva uraženě mlčící, by si ani jeden za rámeček nedal.

Partnerská problematika je zdrojem zásadních, v žebříčcích závažnosti nejvýše postavených stresových vlivů. Platí to i opačně. Partnerské, rodinné zázemí je „lék proti stresu“. Poskytuje zcela mimořádnou míru emoční podpory i ochrany zdravotního stavu. Jednoznačně a v různých zemích světa bylo prokázáno, že lidé, kteří žijí sami, a jsou tedy uchráněni od partnerských hádek, se dožívají nižšího věku než osoby žijící v manželství. Prognózu dožití podstatně neovlivňuje ani subjektivní hodnocení spokojenosti ve vztahu. Jen s mírným zjednodušením lze říci, že je lépe mít se s kým hádat, než být zcela sám. Na většinu partnerských sporů se lze dívat z obou stran. Svou pravdu mají oba aktéři, někdy i další zúčastnění. Z hlediska zachování fyzické a psychické pohody je nešťastné pít se po tom,

kdo má víc pravdu a kdo komu více nebo méně ukřivdil. V seriózních populárně vědeckých pramenech hojně citovaný tým odborníků z University Ohio po dlouhodobém výzkumu potvrdil to, co česká lidová moudrost vystihuje rčením: „Ve vztahu je dobré být alespoň částečně splachovací.“ To znamená, že psychické a fyzické kondici pomáhá schopnost zapomenut na utrpené křivdy a nezabývat se myšlenkami na pomstu. To je v řadě zjištění, jež lze vnímat z různých stran, konečně zcela jednoznačné slovo. Podobných jasných zpráv mnoho není. Pro ilustraci uvádím ukázkou z druhého dílu pomyslného výkladového Slovníku zamilované češtiny, věnovaného hádkám. Jedná se o slova spisovná, nikoliv vulgární – první díl takového pomyslného slovníku by mohly tvořit zdobněliny a citoslovce. Je nutno mít na paměti, že výrazná většina jakkoli útočných výroků jsou sdělení o nedostatku lásky, kterou dotyčný trpí nebo trpěl kdysi v dětství. Je to žadonění o přijetí takového, jaký jsem, o respekt, pozornost a preferenci před druhými lidmi.

V potenciálním slovníku, který po nepatrných úpravách může platit jak pro muže, tak i pro ženy, by např. mohlo být uvedeno:

romantický	nezralý
oddaný	závislý
vtipný	povrchní, lacině vtipkující, aby zakryl povrchnost
společenský	neschopný být sám sebou, šašek
spontánní	drzý, hysterický
muž, který se líbí ženám	děvkař
žena, která se líbí mužům	děvka
má rád děti	nezralý infantil, suspektně pedofil
silná osobnost	despota
nekonvenční	psychopat

soběstačný	chladný
introvert	zajímající se jen o sebe a nenávidějící druhé lidi, tvor, který by snad mohl žít na pustém ostrově, ale nikde jinde
citlivý	hysterický, věčně ukřivděný
obezřetný	bázlivý, přesněji řečeno zbabělec
pomáhající druhým	člověk, který chce vládnout druhým, neumožní jim postavit se na vlastní nohy a drží je v otrocké podřízenosti
„roztomilý divoch“	hnusný sexuální maniak myslící jen přirozením
muž (žena) s krásným vztahem k rodičům	oidipák, maman, nezralá tatínkova holčička, patologicky fixování na rodiče
oběť špatného rodinného prostředí či společnosti	kriminálník
veselý	trapný
osudem předurčený jen pro vás	nikdo jiný než já blbec by si o tebe neopřel ani kolo
realista	cynik a chodící kalkulačka
ctitel dobrého jídla a pití	obžera, bečka, alkoholik, narkoman
cudný, v sexu uměřený	ledovec, dřevo v posteli, snad buzerant či lesba

Pokračovat by bylo možno ještě dlouho. Prakticky každý kladný hodnotící soud má své záporné „hádkové“ alternativy.

Nutnost překladu nevyplývá jen z komerčně značně zneužívaného názvu knihy „Muži jsou z Marsu a ženy z Venuše“. V seriózním vědeckém jazyce a v překvapivé souvislosti se k tomu vyjadřuje I. Možný (Kapitoly ze

sociologie rodiny, Brno 1987): *V milenecké hádce je smysluplná věta: „Když to nevíš, je zbytečné ti to říkat.“ Přeloženo do jazyka technické racionality to znamená: „Pokud jsi nedekódoval správně moje sdělení v nonverbálním jazyce, není žádná naděje, že bys je dekódoval správně, kdybych se je pokusil formulovat v jazyce verbálním...“*

Tím je dle autora mimo jiné laicky poukázáno na zjištění slavných antropologů (Levi-Straus, Meadová, Gehlen) – jazyk technické racionality není bohatší, nosnější než jazyk netechnických civilizací. Je to spíše naopak.

Kdo za to může

Kdysi to s domluvou v manželství bylo poměrně jednoduché: „Bůh na nebi, císař na zemi a muž v rodině“ měli hlavní a nezpochybnitelné slovo s rozhodující pravomocí. I při tomto jednoznačném rozdělení pravomocí hádky rozhodně nebyly neznámým jevem.

Rodinný život v přítomnosti má zcela jiné vzory. Ne králové, ale debata rovných rozhoduje o tom, jak v manželství žít, kam s ním směřovat, co dělat. Díky rovnoprávně-demokratické debatě se tříbí názory a ve svobodné soutěži lidí nechť zvítězí ten nejlepší. Málokde lze ukázat na rozdíl mezi teorií a praxí tak rázně jako právě tady. Především, není to nic nového. Takhle nějak uvažoval již athénský zákonodárce. Tenkrát bylo jasné, kdo patří mezi „rovné“ a kdo je eventuálně ještě rovnější. Dnes se o to lze hádat. Jsou to manželé? Nebo sem patří i jejich rodiče a taktéž potomci? Od kolika eventuálně do kolika let to v případě osob rovných, ne však v manželství žijících, platí? Je možno někomu významnému udělit, jak se ve sportu říká, „divokou kartu“, tj. oprávnit ho k účasti, byť se řádně nekvalifikoval? Pokud by to šlo, pak by mohla mezi rovné patřit třeba přítelkyně ženy. Jak se shodnout na takové volbě? Manželské rozhodování i dohodu ponecháme ze zákona na domluvě těch chcete-li nejrovnějších, tj. dvojici partnerů – muže a ženy. Tím ovšem celé věci dáme příměs neřešitelného. Mají-li oba partneři stejnou váhu a rozhodovací pravomoc, jak bude řešen eventuální pat? Muž chce A, žena chce B, kdo rozhodne, co se pořídí? Nabízí se volba kompromisu – C. Jenomže kdo rozhodne, že právě C je ten správný kompromis, vždyť v abecedě je ještě mnoho dalších písmen.

Zde je mimořádně velký prostor pro diskusi, která bude obvykle poměrně brzy značně afektivně podbarvená a nabude charakter hádky. Protože v rovnoprávném vztahu nebude nikoho, kdo by jasně rozhodl, kdo pravdu má a kdo ne, může ryze teoreticky nastat situace charakterizovaná lehce modifikovaným výrokem známým z pohádek: „Jestli neumřeli, hádají se dodnes.“

Na světě existují komunity, jež mají v otázce „kdo má pravdu“, respektive co a jak se má dělat, jasno. Příkladem mohou být věřící Židé. Halacha, přesněji její neznámější a nejpřednější kodifikace, čtyřsvazkový Šulchan aruch, pojednává mimo jiné až překvapivě podrobně o rodinném životě a o tom, jak správně žít doma v manželství. Nahlédnete-li ovšem do statistik, zjistíte, že rozvodovost ve státě Izrael odpovídá zhruba poměrům ve vyspělých evropských zemích. Existuje i u ortodoxních, nekompromisně věřících Židů. Ostatně i výše zmíněný pramen na rozvod pamatuje. Poptáte se v kuloárech a zjistíte, že i ortodoxní židovská komunita zná manželské hádky. Snažte se v roli naivního tazatele naléhat dál. Tvrdíte, že je zde přece zákon jak v manželství žít, ten platí po staletí a buď je dodržován, a pak to v páru musí klapat, nebo samozřejmě dodržován není. To lze ovšem díky obsáhlým svazkům prokázat a nedodržení postihovat. Znalec poměrů, jehož jste chtěli zahnat do úzkých se jen usměje a opáčí: „A to víte, že když se sejdou dva rabíni, tak mají na věc tři různé názory?“ V domácích diskusích o sporných věcech v manželství to mezi mužem a ženou zřejmě celosvětově mnohdy vypadá jako v oné rabínské diskusi.

V každé rodině jsou občas nedorozumění a konflikty. A ve vaší rodině jsou někdy spory, hádky a konflikty? Tuto otázku nedávno položil srovnávací sociologický výzkum v ČR, Bulharsku, Maďarsku, Polsku, Rumunsku a Rusku. Nejlépe byl hodnocen stav v Polsku a v Rumunsku. Nejhorší jsou výsledky z Ruska. ČR, Bulharsko a Maďarsko dosahují podobné výsledky. Neuvěřitelných téměř 11 % českých rodin popírá, že by prožily manželský konflikt. Zřídka připouští konflikty 57,8 % tázaných, několikrát v měsíci prožívá hádku 18,3 % osob, jednou až dvakrát týdně takřka 10 % a téměř denně 2,8 %. Ve všech zmíněných zemích je jednoznačně nejčastější hádka mezi manželskými partnery. Nejméně hádek je v ČR 31 % a nejvíce je jich v Rusku 44,4 %. Pozoruhodných je oněch 11 % konfliktu prostých českých

rodin. Je to vůbec možné v zemi, kde se reálná míra rozvodovosti pohybuje mezi třetinou a polovinou sňatků? Pravděpodobně to souvisí s pamětí a emocemi. Krátkodobé hádky bez následků, zejména ty, které vyřešily sporný problém bez trpkosti účastníků, nejsou spojeny s přetrvávající emocí. Nemají tedy tzv. emocionální prioritu. Jejich prožitky se ukládají, obrazně řešeno, kdesi hluboko ve skladišti paměti. Tak hluboko, že si je mnohdy ani nevybavíme.

Všechno dobré je k něčemu zlé

Rodina se mění, vyvíjí. Každá změna, samozřejmě i změna k lepšímu, klade nároky a vyvolává stres. Obtíže může vyvolat přechod jedné vývojové fáze rodinného života v druhý. Náročný je namátkou třeba krok od bezdětnosti k péči o dítě, nástup na mateřskou dovolenou i její ukončení, nástup dětí do školy i jejich odchod z rodiny. Problémy mohou vyvolávat i změny, jež nejsou takto ryze intimní a soukromé. Rodina je vystavena nové realitě i tlaky a informacemi zvenčí.

Změnil se charakter práce. Muži a ženy se mohou úspěšně zastoupit ve většině činností takříkajíc až na tu jednu, což je porod. Přítomnost muže u porodu ovšem jeho prožitkový handicap v tomto směru alespoň částečně snižuje.

Žena tedy neupadá v nadšení, uvědomí-li si, že její muž obstál v pro ni (ne)přátelském světě práce. Muž si vytvoří hlubší vztah k dítěti než jen jako k dědici rodu, jemuž se začne věnovat, až se potomek stane patřičně rozumným. Chce mít ve vztahu k dítěti své místo, o něž zákonitě připravuje maminku (babičku).

Právní nebo alespoň nekompromisně zvykové a tudíž jasné vymezení rolí v manželství je v podstatě opuštěno. Dnes vše záleží na dobrovolnosti, na ochotě, domluvě. Úkoly vyplývající z rolí v manželství si dnes můžeme představit jako pokrmy nabízené na švédském stole. Nabídka je široká, každý si vezme podle chuti. Někdo ovšem může smíchat dejme tomu med

a zavináče. Jemu to chutná, ostatní jen kroutí hlavou. Může též míchat dejme tomu kyselé mléko a třešně, což nebude bez následků. Jiný si z tabule hojnosti může vzít jen nepatrný ždibínek. Nebo dokonce může kolem jen projít s prázdným talířem. Jiný strážník miluje topinky potřené na prst vysoko směsí česneku s olomouckými tvarůžky – a vy zrovna onen pach nesnášíte. Může se samozřejmě stát, že zájem dejme tomu o pečení bude takový, že lákavý pokrm brzy zmizí, byť na něj mají přítomní stále chuť.

Kdysi – zůstaneme-li u obrazu prostřeného stolu – každý dostal na talíř, co mu náleželo, nesměl si vybírat a společnost vynaložila patřičný tlak, aby všechno pěkně snědl. Možná tomu bylo takto ještě zcela nedávno. Ve výchozí rodině, jež zformovala oba partnery. Ještě jednou, naposledy, zvolím příklad s jídlem. Jste dejme tomu ze své rodiny zvyklí povečeřet na Štědrý den kapra. Před ním konzumovat rybí polévku, po něm vánoční cukroví. Pokud vám místo toho naservírují rostbíf, krůtu, a posléze zmrzlinu, budete nesví. Možná konstatujete, že „to nejsou žádné Vánoce“. Přitom jde o tradiční vánoční večeři v mnoha ohledech srovnatelné rodiny žijící pár hodin letu letadlem od vás.

Když rodičovství, tak zodpovědné. Odevzdanost osudu, která pomáhala rodičům přežít děsivou dětskou úmrtnost, je vystřídaná nároky, jež klademe na dítě a tím také zprostředkovaně na sebe.

Postarat se dnes o dítě není jednoduché. Z mnoha objektivně složitých záležitostí zvolím pouhou (zdánlivou) banalitu – kroužky. V poradně slýchávám stesky, jak těžké je zajistit docházku, přesněji dovoz a odvoz do všech možných kroužků, jak velké sumy je nutno uhradit a kolik pak stojí vybavení. A to se pohybuje na úrovni těch různých rytmik, keramik, dramatik, živé přírody a základů hudby. Nároky na hokej, golf, tenis nebo krasobruslení se pak na základní úrovni blíží průměrnému měsíčnímu platu v zemi. Sponzoring a manažering, byť samozřejmě v rámci rodiny, může být zdrojem konfliktů.

Výrazně se změnil i styl výchovy.

Demokracie je všestranně náročnější než autokracie. S demokracií ovšem přichází i jistá degenerace empatie a spontaneity. Navíc ze všech stran útočí záplava leckdy alespoň částečně protichůdných rad a doporučení, jež vytvářejí dojem,

že tak či onak chybovat prostě jeden z nás musí. Jakoby se vytrácel korektiv daný zpětnou vazbou a tradicí, potažmo i přirozené potěšení třeba z pobytu s malým dítětem.

Sociálně zabezpečovací hodnota současné rodiny oproti minulosti výrazně klesla.

Při troše zodpovědnosti a dlouhodobém plánování si lze pro období, kdy jsme handicapováni, zajistit „dědovu mísu“ poměrně luxusně a z mimo rodinných sfér. Doposud žádný penzijní fond nezkrachoval, úroky i státní podpora sice nijak nefascinují, ale jsou a to docela stabilní. Zato rodin, které se rozpadly třeba až k vzájemné nenávisti, je habaděj. Upřímně – ona ta sociálně zabezpečovací hodnota rodiny bývala vždycky sporná. Jinak by nemohla vzniknout jak báseň o dědově míse, tak třeba rčení: „Jedna matka užívá tučet dětí, ale tučet dětí ne-užívá matku.“

Věk, jehož se dožíváme, se prodlužuje.

Mimo jiné tím získáváme delší čas pro možné konflikty, hádky a spory. Stáří není synonymem moudrosti. Spíše karikuje rysy mladšího věku.

Náročnost domácích prací je nižší než dřív. Dřinu, eventuálně nároky na zručnost lze snadněji delegovat strojům.

Partneři se tak stávají jeden na druhém v rámci vedení domácnosti méně závislí. Žena rozhodně nemusí čekat, až muž pro rodinu uloví kus masa. Automatická pračka, polotovary, robot a mikrovlnná trouba v mnohém nahradí ženu hospodyně.

Být „single“ není synonymem celibátu.

Společnost ani lidé, kteří ji v našem okolí reprezentují, rozhodně neočekávají, že sférou pro realizaci sexuálního uspokojení bude jen manželství, eventuálně v případě mužů coby varianta navíc komerční sex s prostitutkou. Ostatně i význam slova single není „být sám“, ale „nevázat se“.

Rozvod není společenským prohřeškem. Naopak do značné míry se stává běžnou normou.

Pro srovnání v Rakousku-Uhersku nepřekročila rozvodovost nikdy 3 %. V roce 1930 se v tehdejší Československu, samozřejmě včetně Podkarpatské Rusi, rozvedlo 5609 párů, což bylo 4,3 % z počtu manželství uzavřených tamtéž v daném roce a zhruba pětina z počtu párů rozvádějících se ročně v Čechách a na Moravě v současnosti. S poklesem počtu sňatků a při stabilní výši počtu rozvodů už dávno neplatí „rozvádí se každé třetí manželství“, ve velkých městech již neplatí „rozvádí se každé druhé manželství“. Že se zde v rámci statistiky porovnávají „hrušky a jablka“ je věc jiná. S daným vývojem lze v nedaleké budoucnosti očekávat zkreslené novinářské titulky: „Rozvádí se víc manželství, než jich bylo uzavřeno!“ Vše, co zde bylo uvedeno, posiluje tzv. rozvodový radikalismus. Představa – „my se rozvedeme v klidu“ je sice chvályhodná, leč obvykle pramálo reálná. Neméně problematické bývá přesvědčení: „To by manžel (manželka) nikdy neudělal(a).“ V rámci rozvodového lámání chleba je možné takřka všechno.

Naznačené změny do jisté míry člověka osvobozují a zároveň přinášejí nová rizika. V každém případě zvyšují míru požadavků, jež klademe v páru jeden na druhého. Rovnoprávné manželství je náročnější, křehčí a bez rozvodu obvykle i podstatně delší než býval manželský vztah v minulosti. Stačí, nahlédneme-li do publikace o manželkách českých králů, tedy žen mimořádně dobře zabezpečených. Královny netrpěly nouzí ani nedostatkem na úrovni své doby kvalitní lékařské péče. Vysoká úmrtnost po porodu ale délku jejich manželství velmi výrazně zkracovala. A což teprve u méně movitých vrstev. Skoro by se mohlo zdát, že ti lidé mnohdy ani neměli čas k hádkám dospět.

Předchozí řádky popisují model moderní, rovnoprávné rodiny, leč dívají se na ni jen z určitého úhlu pohledu. Deklarovanou rovnost mužů a žen doprovází nadvláda mužů. Zdaleka nejde jen o politiku, kde je to u nás velmi markantní. Jde dále např. o obsazování vedoucích míst, výši platu, tradici. Společnost vyznává a uznává typicky mužskou charakteristiku – výkonnost. Běžná míra individuální svobody a tolerance k svérázu osobnostního chování je vyšší vůči mužům.

„Dítě patří matce!“ Z celého srdce i mozku je mi protivné v předchozí větě obsažené konstatování tzv. biologické preference v rámci rozchodových a rozvodových sporů o potomka. Nemohu ovšem nevidět, že svěře-

ní dítěte bývalé manželce muže nijak sociálně nediskriminuje. Též nemožno neslyšet suverénní konstatování typu: „Dítě po rozvodu nedostane jen prostitutka, narkomanka nebo jim podobná žena...“ Přihlédneme-li k obecně vyšší empatii žen vůči jejich okolí, je pak v skutku obtížné o dítě nebojovat.

Shodneme se, že svět dnes nabízí mnohem více možností, příležitostí, svobody a rozličných cest, jimiž lze naplnit lidský úděl. Na takovou změnu je záhodno se připravit. Jak jinak a jak jindy než začít od malička. Vývoj člověka potřebuje chráněný, specifický prostor. Takovým je pro vyvíjející se plod děloha. V rodině se pak novorozenec ocitne „v sociální děloze“. V ní mají nezastupitelné místo jak otec, tak i matka, a často i další příbuzní či blízcí. Pokud se vše takto povede, je to báječné. Můžeme ovšem zopakovat titulěk této kapitoly: Všechno dobré je k něčemu zlé. Rizika hádek, sporů, nedorozumění v oné rodinné množině rostou. Dokonce se zdá, že prudce rostou.